

Nechceme úložiště

Zpravodaj Spolku Nechceme úložiště Kraví hora

Číslo: 01/2019

Úvod: Co se děje kolem Kraví hory?

Do rukou se vám dostává letošní první vydání zpravodaje Spolku Nechceme úložiště Kraví hora, v kterém vám přinášíme shrnující informace o naší lokalitě Kraví hora, která je jedním z vytipovaných míst pro případné uložení vysokoradioaktivního odpadu z jaderných elektráren.

Přetiskujeme nejnovější vyjádření státních institucí i jejich zástupců, která jednoznačně ukazují na to, že Kraví hora je z pohledu bezpečnosti a geologie pro stavbu hlubinného úložiště naprosto nevhodná.

Vybrali jsme článek, v kterém se premiéři Slovenska a České republiky domlouvají na společném úložišti, přičemž není jasné, která země je ta cílová a jestli se tímto krokem v ČR neotevrou dveře pro jaderný odpad z dalších zemí EU.

V sobotu 27. dubna 2019 se na osmi lokalitách v České republice uskutečnil pátý ročník Dne proti úložišti. V jeho

průběhu obce i spolky uspořádaly pochody, cyklojízdy, maratony, sázení stromů, koncerty, besedy, promítání a další akce. Den proti úložišti opět zaštitila Platforma proti hlubinnému úložišti, která sdružuje 47 členů – 32 obcí a měst a 15 spolků.

Tímto bych rád poděkoval všem účastníkům a organizátorům akce na Kraví hoře, kde jsme společně zasadili strom života.

V případě, že máte zájem pravidelně sledovat informace o naší lokalitě a o celé problematice ukládání jaderného odpadu, sledujte naše stránky www.nehcemeuloziste.cz

Přeji vám hezké nastávající letní dny.

*Martin Schenk,
předseda Spolku Nechceme úložiště Kraví hora
a zastupitel obce Moravecké Pavlovice.*

Kraví hora je pro umístění hlubinného úložiště nevyhovující

Státní úřad pro jadernou bezpečnost (SÚJB) potvrzuje, že lokalita Kraví hora u uranových dolů v Rožné není vhodná pro vybudování hlubinného úložiště vyhořelého jaderného paliva^[1].

Úřad to uvádí ve své výroční zprávě za rok 2018, kterou dnes projednává vláda. SÚJB se v ní také kriticky vyjadřuje k úrovni Studií zadávacích bezpečnostních zpráv všech devíti kandidátních lokalit, které připravila Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO). Ty dle SÚJB ani rámcově neodpovídají požadavkům zákona a proto varuje, že je „připraven vydat záporné stanovisko pro umístění hlubinného úložiště“ v lokalitě, pro kterou nebude prokazatelně doloženo splnění všech relevantních kritérií pro umístění jaderného zařízení podle legislativy.

Ministryně průmyslu a obchodu Marta Nováková již v únoru odvolala ředitele SÚRAO Jiřího Slovák a novým jmenovala Jana Prachaře. Ten následně zastavil ohlášený výběr lokalit, k němuž skutečně chybí potřebná geologická data. Ve slepé uličce je komunikace mezi státními úřady a dotčenými samosprávami, chybí i slíbený zákon o zapojení obcí do výběru úložiště.

Lokalita Kraví hora byla k prvním šesti lokalitám přidána až později a to navzdory jasnému doporučení geologů neprovádět zde další práce směřující k vybudování hlubinného úložiště, protože ze všech tehdy zkoumaných lokalit má nejméně vhodné podmínky^[2]. Z podobných důvodů je kritizováno i na lokalitě vybudované Podzemní výzkumné pracoviště Bukov, jehož geologické prostředí je komplikova-

né, nehomogenní a výrazně se liší od ostatních, pro úložiště vytípaných lokalit v České republice.

Martin Schenk, předseda a mluvčí spolku Nechceme úložiště Kraví hora řekl: „Ze všech dosavadních odborných studií a dokonce i podle ČEZu, který chtěl na lokalitě stavět mezisklad, vyplývá, že Kraví hora je na hlubinné úložiště nevhodná. Proto si klademe otázku, kdo a proč se jí snaží mezi lokalitami udržet? Kraví hora je z bezpečnostního hlediska pro trvalé úložiště nevhodná a další snahy plánovat ho zde jsou hazardem a nezodpovědností.“

Edvard Sequens, energetický konzultant Cally řekl: „Urputná snaha Správy úložišť prosazovat lokalitu Kraví hora jako možné místo úložiště navzdory známým faktům je až podezřelá. Rovněž zdejší Podzemní pracoviště Bukov se stává doslova tunelem na peníze, které by mohly být vynaloženy efektivněji na hledání co nejbezpečnějšího řešení pro vysoceradioaktivní odpady.“

Poznámky:

[1] „Zpráva o výsledcích činnosti státního úřadu pro jadernou bezpečnost a o monitorování radiační situace na území České republiky za rok 2018“ v kapitole 3. 1. 3 Vývoj hlubinné- ho úložiště uvádí: „Rok 2018 se nesl ve znamení příprav posouzení podkladů pro Vládu ČR k výběru čtyř z devíti kandidátních lokalit HÚ. Konkrétně SÚRAO dopisem ze dne 16. 7. 2018 požádala SÚJB o posouzení Studie zadávacích bezpečnostních zpráv všech devíti kandidátních lokalit. Podrobné připomínky SÚJB k těmto zprávám byly zaslány řediteli SÚRAO v příloze dopisu v prosinci 2018. Obecně lze ale konstatovat, že mnohé z kapitol a podkapitol Studií ani rámcově nenaplní požadavky zákona č. 264/2016 Sb. a jeho provádě-

děcích vyhlášek, zejména vyhlášky č. 378/2016 Sb., o umístění jaderného zařízení, vyhlášky č. 162/2017 Sb., o požadavcích na hodnocení bezpečnosti podle atomového zákona a vyhlášky č. 329/2017 Sb., o požadavcích na projekt jaderného zařízení. SÚJB si je ale vědom toho, že Studie představují pouze první iteraci bezpečnostní dokumentace, která bude v budoucnosti předložena jako součást dokumentace k umístění jaderného zařízení podle § 9 odst 1. písm. a) zákona č. 264/2016 Sb.

Pro osm z devíti lokalit byly provedeny průzkumné práce pouze na povrchu nebo v jeho blízkosti, a proto SÚRAO neměla k dispozici údaje z hloubek, ve kterých se předpokládá umístění HÚ. Výjimku představuje pouze lokalita Kraví hora – nicméně i když SÚRAO deklaruje, že lokalita je podrobně charakterizována, ve skutečnosti byla většina průzkumných prací, včetně prací v PVP Bukov, prováděna v jiném horninovém prostředí, než v prostředí, ve kterém se uvažuje s umístěním HÚ.

Závěrem dopisu SÚJB, kterým byly na SÚRAO zaslány připomínky ke všem Studiím, je uvedeno, že bude-li do užšího výběru zařazena lokalita, pro kterou nebude prokazatelně doloženo splnění všech relevantních kritérií pro umístění jaderného zařízení podle vyhlášky č. 378/2016 Sb., je úřad připraven vydat záporné stanovisko pro umístění HÚ v této lokalitě. Při současné úrovni znalostí o jednotlivých lokalitách se jako nevyhovující z hlediska požadavků na území k umístění HÚ podle vyhlášky č. 378/2016 Sb. jeví lokalita Kraví hora.“

[2] Například Závěrečná zpráva „Zhodnocení existujících geologických a dalších informací z území mezi ložisky Rožná a Olší z hlediska vymezení horninového masívu potencionálně vhodného pro vybudování hlubinného úložiště.“ (Aquatest, Navrátilová a kol, 2011)

Drábová kritizuje výběr lokality pro jaderné úložiště

Zdroj: Euro.cz

Státní úřad pro jadernou bezpečnost přitvrdil v kritice jiného úřadu – Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO). Šéfka jaderného dohledu Dana Drábová se netají svým názorem, že SÚRAO selhává v komunikaci

s občany i v samotném postupu vyhledávání lokality pro trvalé úložiště odpadu z jaderných elektráren. Současně upozornila, že lokalita Kraví hora prosazovaná SÚRAO je pro umístění odpadu nevhodná. Kritika se objevila i ve

výroční zprávě Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB), kterou v pondělí 8. dubna schválila vláda. Na kritické pasáži jako první upozornil zástupce ekologické organizace Calla Edvard Sequens na sociálních sítích. Úřad vedený Drábovou kritizuje nedostatečné podklady, které mu SÚRAO posílá. O plánovaném zúžení výběru z devíti zvažovaných lokalit na čtyři tak zatím nelze rozhodnout.

Současně se SÚJB jasně vyjádřil, že lokalita Kraví hora u Bystřice nad Pernštejnem není pro umístění trvalého úložiště jaderného odpadu vhodná. Problémem jsou geologické zlomy i narušení hornin hlubinnou těžbou uranu u obcí Rožná a Dolní Rožínka. SÚRAO přesto tuto lokalitu dál prosazuje. „Podle toho, co dnes víme, tak Kraví hora pro umístění úložiště vhodná nebude,“ řekla webu Euro.cz Drábová

Podobná kritika se neobjevuje poprvé. Již loni v dubnu se SÚJB vyjádřil o projektu na stavbu podzemní geologické laboratoře v Bukově nedaleko Rožné. Projekt za 1,7 miliardy korun nejprve označili za zbytečné plýtvání penězi ekologičtí aktivisté. Později se s kritikou přidal jaderný dohled, který vznik laboratoře označil za uspěchaný a vytkl SÚRAO špatnou komunikaci s odbornou veřejností a také chybějící analýzy a nezávislé oponentury.

Česko a Slovensko možná budou mít společné úložiště jaderného odpadu

Zdroj: ČTK, iDNES.cz

Česká republika a Slovensko podle slovenského premiéra Petera Pellegriniho uvažují o společném řešení úložiště jaderného odpadu. Pellegrini považuje za neefektivní, aby obě země investovaly miliardy do úložišť samostatně. Budeme to řešit, řekl k tomu jeho český protějšek Andrej Babiš.

Rozhovory České republiky a Slovenska by podle Pellegriniho mohly být na úrovni ministrů hospodářství, respektive průmyslu. „Je to extrémně technicky náročná a drahá záležitost. Proto se nám to jeví, že bychom měli diskutovat, jestli bychom neměli tuto situaci vyřešit společně. Je neefektivní, aby každá z našich zemí samostatně investovala miliardy,“ konstatoval. Podle českého premiéra Andreje Babiše (ANO) zatím země v této věci nepokročily. „Jsme na tom úplně stejně jako Slováci, budeme to řešit,“ uvedl.

Oba premiéři sdělili, že před jaderným fórem měli čas i na bilaterální jednání. Nejkonkrétnějšími projekty, které podle nich země spojují jsou debata o společném podniku ČEZ a slovenské společnosti SPP na trhu energetických úspor, příprava nového jaderného zdroje v Jaslovských Bohunicích a vytvoření určitého bateriového řetězce, při možné těžbě lithia v ČR.

Obce a spolky sdružené v Platformě proti hlubinnému úložišti upozornily, že kvůli tomu hrozí reálné riziko, že by v České republice mohlo být umístěno mezinárodní úložiště. Případná dohoda se Slovenskem nebo s dalšími zeměmi o uložení vysoce radioaktivních odpadů by podle platformy znamenala, že by se musela zrušit „pojistka“ v atomovém zákoně, kterou je dovoz cizího jaderného odpadu za účelem uložení v ČR zakázán, reagoval v tiskové zprávě mluvčí plat-

formy Martin Schenk.

Výběr možné lokality pro hlubinné úložiště jaderného odpadu v ČR se táhne několik let. Rada Správy úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) na konci ledna opět nerozhodla o snížení počtu vytipovaných míst pro úložiště z devíti na čtyři. Předseda rady a náměstek ministryně René Neděla tehdy uvedl, že rada chce mimo jiné počkat na geofyzikální data, jež mají být k dispozici příští rok.

Na začátku února končí česká ministryně průmyslu a obchodu Marta Nováková (za ANO) řekla, že resort chce do konce letošního roku předložit věcný návrh zákona o zapojení obcí do výběru lokality pro budoucí úložiště. V polovině února pak odvolala ředitele SÚRAO Jiřího Slovák. Nahradil ho Jan Prachař. Postup státu při hledání úložiště dlouhodobě kritizují obce a spolky z Platformy proti hlubinnému úložišti, která sdružuje 32 obcí a měst a 14 spolků.

Mezi zvažované lokality pro hlubinné úložiště patří Kraví hora na Žďársku, Čertovka na pomezí Ústeckého a Plzeňského kraje, Březový potok poblíž Horažďovic v Plzeňském kraji, Magdaléna na Táborsku, Čihadlo na Jindřichohradecku, Hrádek na Jihlavsku, Horka na Třebíčsku a další dvě místa nedaleko jaderných elektráren – Na Skalním u Dukovan a Janoch u Temelína.

Úložiště, v němž by měly být trvale v hloubce půl kilometru uloženy tisíce tun vyhořelého paliva z jaderných elektráren, má v ČR vzniknout do roku 2065. Náklady na jeho stavbu a provoz mají podle dřívějších informací dosáhnout zhruba 111 miliard korun. Nyní se vyhořelé palivo z jaderných bloků ukládá do meziskladů přímo v areálech elektráren.

Má se z Česka stát jaderná popelnice Evropy?

Obce a spolky sdružené v Platformě proti hlubinnému úložišti (www.platformaprotiulozisti.cz) jsou zděšené, že by pod jejich domovy měl skončit vysoce nebezpečný odpad nejen z Dukovan a z Temelína, ale i ze zahraničních jaderných elektráren.

Slovenský premiér Peter Pellegrini se se svým českým protějškem Andrejem Babišem domluvil, že by projekt hlubinného úložiště mohly obě země řešit společně. Vzhledem ke spěchu českých úřadů, které stále trvají na výběru finální lokality do roku 2025, je reálné riziko, že to bude Česká republika, kam bude mezinárodní úložiště umístěno. A vedle Slovenska jsou tu i další země, které by se rády zbavily svého vyhořelého jaderného paliva a nemají řešení.

Případná dohoda se Slovenskem nebo s dalšími zeměmi o uložení vysoceradioaktivních odpadů ale znamená nutnost zrušit důležitou pojistku v atomovém zákoně, kterou je dovoz cizího jaderného odpadu za účelem uložení v České republice zakázán. Až doposud s odkazem na ni uklidňovaly zodpovědné státní úřady obavy lidí žijících v místech, kde hledají úložiště.

Pokud by mělo být plánováno úložiště pro zahraniční jaderné odpady, znamená to také velmi podstatnou změnu vstupních podmínek pro již probíhající geologické práce. Jestliže je dnes obtížné vytipovat vhodný kompaktní horninový blok o ploše alespoň 400 ha, musel by být daleko rozsáhlejší.

Platforma proti hlubinnému úložišti považuje oznámení za další důkaz, že chybí jasná společenská shoda, jak vyřešit jednu z velkých zátěží jaderné energetiky. Tedy narůstající množství vyhořelého paliva, které bude smrtelně nebezpečné ještě po další statisíce let. A že namísto neustálých změn pravidel hledání úložiště za běhu by bylo nanejvýš zodpovědné i pro tisíce dalších generací nejprve takovou shodu najít. A samozřejmě celý problém dále nezvětšovat.

Po celý čas výběru místa pro hlubinné úložiště vládní představitelé ujišťují, že společné úložiště více zemí není možné a Česká republika si svůj problém s jaderným odpadem musí vyřešit sama. Najednou se ale po setkání dvou spřízněných premiérů situace mění a odpad z cizích zemí možná skončí u nás. Která další spřízněná země, která by ráda odpad uložila u nás to bude příště?“

S uložením radioaktivního odpadu na Bystřicku se nadále počítá

V loňském roce měla Správa úložišť radioaktivních odpadů (SÚRAO) vybrat z devíti lokalit pro výstavbu úložiště radioaktivních odpadů čtyři nejvhodnější. Po připomínkách geologů, Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB), ale i našeho spolku Nechceme úložiště Kraví hora se tak nestalo, došlo pouze k výměně ředitele. Podle našich informací byl právě záměr SÚRAO zařadit lokalitu Kraví hora u Bystřice nad Pernštejnem do užšího výběru důvodem odkladu výběru.

Do hry jaderné lobby, která využívá značné loajality místních starostů, zasáhla ředitelka SÚJB Dana Drábová, zpochybnila výběr Kraví hory a označila ji za geologicky nevhodnou. Patrně si uvědomila, že bezbřehá loajalita místních starostů je nebezpečná. V minulých letech vedla k téměř jednohlasnému schválení nebezpečné a lidmi nechtěné výstavby jaderného závodu v Bystřici a nyní vede k nebývalé vstřícnosti s výstavbou jaderného úložiště.

Ani jednoznačné vyjádření předsedkyně SÚJB nevyburcovalo starosty, aby požádali o vyřazení té „naší“ ze seznamu lokalit. Důvodem jsou zřejmě peníze do rozpočtů a nikoliv ohled na zdraví a bezpečnost obyvatel. Výroky typu: „uran se tu vytěžil, tak se sem zase může vrátit“ (bystřický starosta Pačiska při otevření infocentra SÚRAO), jsou úplně mylné.

Co je vyhořelé palivo z jaderných elektráren?

Vysoce radioaktivní vyhořelé palivo, které se má ukládat hluboko do podzemí, je nejnebezpečnější odpad vyrobený člověkem v jaderných reaktorech a s vytěženou přírodní uranovou horninou se nedá vůbec srovnávat.

Je schopen zabít člověka do pár minut a jen plutonium z pouhého jednoho kontejneru by teoreticky otrávil celé lidstvo. Přesné informace o jeho bezpečném uskladnění nikdo na světě nemá a všechny dosavadní pokusy o výstavbu hlubinných úložišť byly zastaveny. Jediné Finsko jej buduje pod dnem Baltského moře a o případné úniky radiace se tak podělí se všemi přímořskými státy.

Zatím neexistují materiály, které by intenzivní radiací vyhořelého paliva dlouhodobě vydržely. Před lety Švédové naplnili a umístili do podzemí pokusný kontejner s vyhořelým jaderným palivem, ve kterém mělo zůstat palivo nedotčené stovky tisíc let, po 18 letech ale zkorodoval a hrozil únik radiace, proto bylo vybudování úložiště radioaktivních odpadů ve Švédsku zastaveno.

Podle odborníků nesmí být nad úložištěm žádná obec a v okruhu 3 km od tzv. „horké komory“, ve které se bude

vyhořelé radioaktivní palivo překládat do skladovacích kontejnerů a ukládat na stovky tisíc let do podzemí, nemohou lidé žít. Informovali o tom starostové své občany?

Postup mezi vybrané 4 lokality znamená na dlouhé roky obrovský útlum celého území, pro finální lokalitu pak navždy, protože nad 500 m hluboko uloženým radioaktivním odpadem člověk prakticky ztrácí jakoukoli kontrolu.

Pro region znamená už průzkumné území (plocha 28 km²!) útlum výstavby, neprodejnost stávajících nemovitostí, ale i produkce od místních zemědělců. Hrozí ztráta, ale i kontaminace podzemních vod, socioekonomické dopady, protesty, blokády a další problémy, např. při navážení

kontejnerů s radioaktivním palivem po železnici a manévry s tím spojené.

Hlubinné úložiště za 111 miliard korun není jediným možným řešením, uvažuje se dokonce o společném uložení těchto nebezpečných odpadů se Slovenskem nebo spíš pro Slovensko a další země.

Jako variantní dlouhodobé řešení preferujeme tzv. předávané správcovství a možného využití radioaktivního odpadu v budoucnu. Měli bychom vyčkat na zkušenosti vyspělejších států, nemůžeme si myslet, že my to rychle vyřešíme. V současnosti je mnohem bezpečnějším řešením ponechat odpad nadále v meziskladu u jaderných elektráren, kde je snadno monitorován a hlídán.

*Ing. Vít Novotný -
předseda spolku Bystřice bez radiace a zastupitel města*

Zpravodaj vydává Spolek Nechceme úložiště Kraví hora ve spolupráci se spolkem Bystřice bez radiace.

Děkujeme všem, kteří se podíleli na přípravě tohoto zpravodaje. Většina materiálů byla čerpána z internetu a dalších veřejných zdrojů. Část textu byla redakčně upravena.